

Mellékletek:

Sztrókay Béla gyóni földbirtokos
„Magyarhoni korszerű eszmék” című kötete

Sztrókay Béla (1829-1871 után?) 1848/49-es főhadnagy, gyóni földbirtokos életútjának egyetlen, de igen mozgalmas évtizedével, az 1860-as évekkel kötődik helytörténetünkhöz. Az időszak leginkább számon tartott teljesítménye a „Magyarhoni korszerű eszmék” című kötete, mely 1861-ben jelent meg. A 101 oldalas könyv Müller Emil Könyvnyomdájában készült, Pesten.

Az 1861-es esztendő fontos lépcsőfok volt Magyarország történetében a kiegyezés felé vezető úton. Az itáliai háborúban az osztrákok 1859 nyarán vereséget szenvedtek az olasz-francia csapatoktól. Megélénkült a Kossuth-emigráció, óriásira nőtt az államadósság, a költségvetési hiány, és mindnagyobb méreteket öltött az adómegettagadás. Meggyengült az osztrák kormányzat, gesztusokat kellett tennie a magyarok felé, kényszerűen ugyan, de enyhült az önkényuralom. Felcsillant a remény 1848 vívmányainak továbbvitelére, hiszen az uralkodó kénytelen volt országgyűlési képviselőválasztásokat kiírni 1861 tavaszára.

A forradalom és szabadságharc eszményei Sztrókay Béla főhadnagy egész életét meghatározták. Ezért érthető, hogy 1861 márciusában jelöltként indult a gödöllői kerület képviselőválasztásán, azonban látva Beniczky Ödön (1822-1874) túlnyomó többségét, végül az ő hívei is az ellenfélre voksoltak. A kötet kiadása összefüggésbe hozható a képviselői ambíciókkal, hiszen az országos helyzetértékelésre építve fogalmazta meg nemzetjobbító javaslatait. A kiindulást minden esetben 1848/49 törvényei és szellemisége jelentik.

Tartalom:

Gróf Teleky László szelleméhez	5
Előszó	9
Bevezetés	11
I. Belügy	12
- benne a zsidó nemzetiséggel kapcsolatos gondolatok:	25-29.
II. Vallás közoktatási ügy	29
III. A sajtóról	30
IV. Földművelés, ipar és kereskedelem	31
A pénzügy	35
IV. Hadügy	55
V. Külügy	63
VI. Az igazság ügy	77

A hibás sorszámozás miatt pontosítani szükséges, hogy a könyv valójában a bevezető írásokon túl további 8 fejezetből áll, hiszen a számozásban van logikátlan duplázás és elmaradás is. (Ráadásul a Müller Nyomda ugyanebben az évben a cím tökéletes szószerinti egyezésével másik kötetet is adott ki, lásd Csóy Gábor: Magyarhoni korszerű eszmék. Pest, 1861.)

A bevezetők sorát a „Gróf Teleky László szelleméhez” című patetikus írás nyitja, ezért megkerülhetetlen az 1861-es esztendő tragikus halottja alakjának felidézése az elektronikus lexikon segítségével:

„Gróf széki Teleki László (Pest, 1811. február 11. – Pest, 1861. május 7.) magyar politikus, író. A Magyar Tudományos Akadémia levelező, rendes majd tiszteleti tagja. Az Ellenzéki Kör

elnöke. Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc alatt és az azt követő években a magyar önállóság ügyének egyik legaktívabb és talán legeredményesebb külföldön tevékenykedő képviselője. A Magyar Nemzeti Igazgatóság tagja. A Határozati Párt vezetője. 1861-ben az uralkodónak adandó országgyűlési válasszal kapcsolatos vita előestéjén otthonában öngyilkosságot követett el.”

Miután a kötet megjelenéséről szeptember legelején írtak a lapok, így az is pontosítható, hogy a kézirat 1861 nyarán nyerte el végleges formáját, és az országgyűlés feloszlásával egy időben (1861. augusztus 22.) került ki a nyomdából. Értékéről mindennél többet mond, hogy Kossuth Lajos könyvtárába is eljutott belőle egy példány, mely ma a Széchényi Könyvtár törzsgyűjteményének része, jelzete: Kossuth L. 1663/4=90 / Rezerv raktár1. A katalógus tárgyszavai: államjog, történelem, önkényuralom időszaka (1849-1867), Magyarország.

A Tisztelt Bizottság a kötet kapcsán hasonlóságot észlelhet dabasi Halász Bálint 1848-ban kiadott „Törvényjavaslatok” című kiadványával, mely szándékában egyező, és terjedelme is közel hasonló. Ott azonban a 109 oldal terjedelmű kötetet Müller Adolf adta ki Pesten, míg a nyomdai munkálatok a Trattner-Károlyi Nyomdában készültek.

A 161 évvel ezelőtt kiadott kötet jelentőségét illetően túl nő helytörténetünk határain, s mint kordokumentum, elsősorban a korszak kutatóinak figyelmébe ajánlható. Kossuth Lajos könyvtárába 1864 júniusában jutott el, a szerző turini látogatásakor, és még további 30 évig gazdagította a nagy értékű bibliotékát. Mi, mai dabasiak is megbízhatunk Kossuth Apánk értékítéletében, a kuriózum kötet egyedi produktuma az 1860-as éveknek, mely jelentősen gyarapítja értéktárunk kulturális örökség kategóriáját.

Bibliográfia

Sztrókay Béla: Magyarhoni korszerű eszmék. Müller Emil Könyvnyomdája, Pest, 1861. 101 p. OSZK jelzete: 213.763 / Raktár

Vasárnapi Ujság: Tárház – Irodalom és művészet: Magyarhoni korszerű eszmék. 1861. szeptember 1. p. 417.

Aigner Lajos: 1861-ki magyarországi könyvészet. In: Knauz Nándor és Nagy Iván: Magyar tudományos értekező 1. kötet. Pest, 1862. p. 286.

Österreichischer Catalog: Verzeichnis aller ... in ... 2. kötet. Bécs, 1862. p. 41.

Magyar Lexikon XV. kötet: Soponya – Vezér. Gerő Lajos Kiadóhivatala, Budapest, 1884. p. 255.

Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái, XIII. kötet. Hornyánszky Viktor, Budapest, 1909. p. 1150.

S. Szabó Ferenc: Bibliographia litterarum Hungariae oeconomicarum ruralium 3. 1831-1867. Mezőgazdasági Múzeum, Budapest, 1956. p. 180.

Konrád Miklós: Asszimilációs elvárások és zsidó válaszok az emancipációig. Századok 2020/5. p. 929.

Gábor Gyáni (szerk.): The Creation of the Austro-Hungarian Monarchy: A Hungarian Perspective. Routledge, New York–London, 2021. p. 250.

[Teleki László \(politikus, 1811–1861\) – Wikipédia](#)

http://mtda.hu/books/sztrokay_bela_magyarhoni_korszeru_eszmek_Optimized.pdf

Összeállította: Valentyik Ferenc